СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 83. Джерзі Сіти, Н. Дж., пятниця, 30-го квітня 1943. No. 83. Jersey City, N. J., Friday, April 30, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ РІШАТИМЕ, ЯК РОЗВЯЗАТИ ВУГІЛЬНУ КРІЗУ

ВАШИНГТОН. — Рада Военної Праці віднеслася до президента Рузвелта в справі того, що Джан Л. Луїс, президент Юнайтед Майн Воркерс, відмовився здержати майнерський страйк, що вже тут і там вибух, бо понад 61,000 майнерів уже залишило роботу, а коло 130 майн припинило зовсім працю. Знову секретарка праці Перкинс віднеслась до „Юнайтед Майн Воркерс палисі коміті", щоби не затвердив генерального майнерського страйку, що мав би вибухнути в суботу наслідком того, що нема відновленого контракту між майнерськоюю юнією і власниками та зарядцями вугільних копалень. Мисс Перкінс відмовилась візвати власників копалень, щоби зачали дальші переговори з майнерською юнією, як цього юнія від неї вимагала. Вона ще заявила, що майнерський страйк відібється дуже серіозно на цілому життю краю, як і на надіях тих наших вояків, що є на фронті. Знову Рада Военної Праці пригадала, що страйки є в часі війни не дозволені, та що є установлені урядом певні інституції, що мають дбати, щоби того роду спори та конфлікти були полагоджувані мирним способом.

КАЖЕ ВИСТУПИТИ ПРОТИ „БЛОФУ" ЛУЇСА.

НЮ ЙОРК. — Джеймс Д. Френсис, президент вугільної компанії „Айленд Крік Кол Компані", каже, що це, що Джан Л. Луїс відгрожується страйком в часі военного розгару, є „блофом", проти котрого повинен виступити весь американський нарід. Тепер є так: уряд або Луїс.

ІДУТЬ ЗА ВКАЗІВКАМИ ЛУЇСА.

ПІТСБУРГ. — Коли іде про Західню Пенсилвенію, де вже замкнено 62 майни і де вже покинуло працю до 30,000 майнерів, то виглядає, що маенери підуть за Джаном Л. Луїсом і вийдуть в суботу на страйк. На тому, як кажуть, дуже потерпить военна промисловість цеї округи, бо вона не зможе працювати довше ніж три дні на повні розміри без нових достав вугля.

ЗБУДУЄМО 1,900 КОРАБЛІВ І 100,000 ЛІТАКІВ.

НЮ ЙОРК. — Це стільки в 1943 році, згідно з тим, що заявили репрезентантам міліона різних підприємств, зібраним на наради Торговельної Палати Злучених Держав, адмірал Еморі С. Ленд, голова Морської Комісії, та Вилієм Л. Бат з Ради Военної Продукції.

ЗДЕРЖАЛИ ДОВІЗ ДРОБУ.

НЮ ЙОРК. — Максимальні ціни на дріб довели до того, що в Ню Йорку відчувається дуже великий брак дробу. Фармери кажуть, що не спішаться з продажю, а ціна на дріб тепер на фунті на півтора цента нижча від тої, що була перед „сілінгом". Фармери кажуть, що вони „не страйкують" але хочуть пождати чи ситуація не поправиться.

ЗА ЗБІЛЬШЕНУ АКЦІЮ НА ПАЦИФІКУ.

НЮ ЙОРК. — Австралійський міністер заграничних справ, д-р Герберт В. Еват, знову апелював до Обєднаних Держав, щоби не дозволити Японії закріпити свої позиції на занятих нею островах, що знаходяться на північ і північний схід від Австралії. Він є ще за те, щоби пристосувати Атлянтійський Чартер теж і до проблем на Пацифіку.

„ВЕДЕ ВІЙНУ БІДНОЇ ЛЮДИНИ".

НЮ ЙОРК. — Це Китай. Таке сказав китайський католицький епископ Пол Ю Пін, що прибув до Злучених Держав як спеціяльний висланник китайського демократичного уряду в Чунгкінг. Каже, що „торгуємо простором, сльозами, кровю і життям до часу, поки великий приятель Китаю, Америка, не прибуде і не поможе розгромити наїздника при помочі літаків і тенків". Казав теж, що справедливість і самопожертвенність це ті елементи, на яких повинен бути побудований новочений мир.

ТРЕБА БУДЕ РОБОТИ ДЛЯ 30 МІЛІОНІВ.

НЮ ЙОРК. — Стуарт Чейз, редактор журналу „Сорвей Ґрефік" пише про те, що буде зараз по війні. Отже каже, що буде велика загроза безробіття. Якби так війна скінчилась в 1945 році, каже він, то тоді буде 65 міліонів американців при праці. З них яких 45 міліонів будуть мусіти змінити своє заняття, а з них яких 30 міліонів мусять знайти мирну працю.

ДОБРЕ СПИСАВСЯ!

ВАШИНГТОН. — Патрулюючий бомбер завважив десь на Атлантику ворожу субмарину, як уже вертав з служби. Та завернув і субмарину затопив. Лютенант Шредер, командант, як і радіовий оператор, що завважив субмарину, та той, що кидав бомби, зістали відзначені.

Поміркована Польська Відповідь Совєтам

ЛОНДОН. — Польський уряд на вигнанню видав нарешті відповідь на совєтську ноту про зірвання зносин між совєтським і польським урядом. Ноту складено на засіданню польського кабінету міністрів, на котрому були майже всі міністри, а на котрому премієр Сікорскі й міністер заграничних справ, ґраф Рачиньскі, подали звіт зо своїх конференцій з представниками британського й американського уряду. Текст ноти був принятий кабінетом однодушно.

Нота польського уряду є наскрізь поміркована. В ній польський уряд відпекується від якоїнебудь згоди з німецьким урядом. До того з польських круґів не виринув ніякий Квіслінґ, який хотів би співпраці з німцями. Польський уряд запевняє, що він усе вірно сповняв усі свої зобовязання супроти совєтського уряду, які випливали з угод між ними. Заява не згадує просьби польського уряду до Інтернаціонального Червоного Хреста в Женеві розслідити націстичне донесення про відкриття гробів польських офіцирів під Смоленськом; супроти цього Червоний Хрест певно буде мусіти далі стояти на своїй відмові починати такий розслід.

Одначе польська нота обстоює далі права польського уряду на вигнанні розпитуватися за долю польських громадян, як це зробив був польський уряд в справі цих офіцирів нотою до совєтського амбасадора при польськім уряді. Нота теж далі обстоює права польського уряду домагатися дозволу на рятування польських громадян на совєтських територіях. Вона й домагається від Москви звільнення родин польських вояків, що вже покинули совєтський союз.

Нота зазначує теж, що польський уряд на вигнанню стоїть на становищи суверенности й непорушности Польщі, що означає, що Польща не признає відорвання від неї якихнебудь частин.

ПЕРЕД ВИДАННЯМ ПОЛЬСЬКОЇ НОТИ

Свою ноту до совєтського уряду польський уряд на вигнанню видав після довших конференцій з американськими й британськими представниками, від котрих поляки, як кажуть ґазети, дістали запевнення, що, поки війна триває, Америка й Британія не будуть признавати ніякої полагоди щодо границь.

Британський і американський уряд видимо наперли на поляків приняти в своїй ноті поміркований тон, бо ці уряди стараються передовсім запобігти створенню в Москві ще одного польського уряду.

„ПРАВДА" ВИСТУПАЄ ПРОТИ РЕЖІМУ СІКОРСКОГО

МОСКВА. — Підчас коли в Лондоні йдуть пильні заходи британського, американського й польського урядів за загоєння розриву між російським урядом і польським урядом на вигнанню, в Москві діються події, які залагодження цього розриву роблять щораз менше можливим і правдоподібним.

Передовсім совєтські орґани преси заняли до справи непримирне становище. „Правда", орґан комуністичної партії, помістила в своїй передовиці про цю справу гострий напад на польський уряд Сікорского. Закидує йому „зрадницьку поведінку супроти совєтського союзу" та „кампанію очернення". Добачує це „Правда" в становищі польського уряду до розстрілу польських офіцирів. Згідність становища польського й німецького уряду „Правда" представляє за доказ стичности й порозуміння між цими урядами. Дальшим доказом цього вважає „Правда" приявність фашистівських елементів у польському уряді. Уряд Сікорского називає представником імперіялістичних кругів Польщі, а доказом цього вважає польські претенсії до українських, білоруських і литовських земель, які „Правда" вважає рівним заперечуванню цим народам права до самоозначення. При тому „Правда" пригадує, що між правителями розбитої польської держави були „добре відомі Гітлерівські аґенти": Козловскі, польський премієр міністрів, і Бек, міністер заграничних справ.

ЗАПОВІДЬ НОВОГО ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ В РОСІЇ

Ще дальше як „Правда" посувається в своїй публичній заяві щодо польсько-російського розриву новоповсталий в совєтській Росії „Союз Польських Патріотів". В його імени польська письменниця Ванда Васілєвска, напавши гостро проти уряду Сікорского, висказує надію, що совєтський уряд дасть полякам нагоду взяти за зброю й боротися попри червону армію за свободу польської батьківщини.

Васілєвска закидує урядови Сікорского, що він властиво ніколи не дістав мандату від польського народу, а тільки „вигрівається" в безсумнівній славі геройських польських вояків, моряків і летунів. Каже, що уряд премієра Сікорского втратив симпатії польського народу, дораджуючи їм держатися в партизанці пасивної вичікуючої ролі. До цього, мовляв, уряд Сікорского ніколи не порвав з минулим.

АБИ ЗАВДАТИ СМЕРТЕЛЬНИЙ УДАР.—Ця світлина, прислана з Тунісу, показує, як два британські сапери вибираються на знищення ворожого повзу.

БРИТІЙЦІ ЗАНЯЛИ ОСТАННІЙ ВЕРХ НА ДОРОЗІ ДО ТУНІСУ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Центр німецької лінії в Тунісі, хитаючийся від постійних ударів аліянтських військ, починає поволі піддаватися. Британська піхота взяла приступом Джебел (верх) буАуказ, останній уфортифікований горб на дорозі до Тунісу, головного міста Тунісу, що лежить далі на схід, на рівнині, 21 милю від згаданого верха.

Аліянтські піхотинські полки й повзи далі наступали вперед на всіх інших секторах фронту. На північному секторі американці пробилися до верха горба, що лежить 5 миль на захід від Ґарету (озера) Ачкеля, всего 25 миль на захід від Бізерти, головного порту Тунісу, і заняли ще два інші верхи.

Мароканці з француського 19. корпусу посунулися три милі поза Понт ді Фагс, центр німецьких комунікацій на південно-східному секторі. Британська восьма армія посунулася на три милі й дійшла до Джебел Мдекер.

АЛІЯНТСЬКА ПРОПАҐАНДА СЕРЕД ВОРОЖИХ ВІЙСЬК У ТУНІСІ.

Американські літаки закидують лінії Осі летючками, писаними німецькою й італійською мовою; пишеться в них що маршал Ромель втік з Африки.

Головний апель робиться видимо до італійців; летючки звертають їм увагу на те, що Ромель їх лишив поносити найважкіші тягарі кампанії, бо оборону відступу. Летючки малюють положення військ Осі в Африці безвихідним: мовляв, перемоги вони добути не можуть; прийдеться їм з Африки втікати, а куди їм утікати, коли на це кораблів досить нема, а ті, що є, хочуть ужити для себе німці? Тому, радить летючка, „якщо ви хочете уникнути знищення, маєте останню нагоду: приходіть до нас". Радиться їм мати при собі таку летючку як леґітимацію.

РОЗЄДНАННЯ МІЖ ФРАНЦУЗАМИ ЗМЕНШУЄТЬСЯ

АЛЖІР. — З головної кватири ґенерала Жірода, головного француського команданта в північній Африці, подають, що переговори між його ґрупою та ґрупою Шарля де Ґоля, начальника Воюючих Французів у Лондоні, скоро поступають упоред. Мовляв, уже полагоджено всі важніші спірні питання. Генерал Катру незадовго виїде до Лондону з офіціяльними запросинами від Жірода до де Ґоля на конференцію.

БИТВА ПОВІТРЯНИХ ФЛЬОТ НА КУБАНЩИНІ.

ЛОНДОН. — Російська й німецька повітряна фльота звели зо собою люту битву на Кубанщині. За донесенням червоної армії, летуни червоної армії збили в одному дні 40 націстичних літаків.

На інших секторах фронту слідно теж певне оживлення боєвої діяльности.

САБОТАЖНИКИ ВИСАДИЛИ НІМЦЯМ ЧОТИРИ КОРАБЛІ.

СТОКГОЛЬМ. — Саботажники висадили в заливі норвезької столиці Осльо чотири кораблі й морський маяк. Німецька окупаційна влада винує за це чужинецьких робітників у порті.

Жертвою саботажу впали: німецький 3,000-тоновий корабель „Ортельсбург", котрий потонув дуже скоро; норвезький 5,800-тоновий корабель „Тугеля", що потонув напів; та два норвезькі кораблі, що удержуються на поверхні води, але є сильно ушкоджені.

З Осльо прийшли теж вісти, що німецьке Ґестапо вбило двох членів підземної норвезької організації й ранило її провідника.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ ПРОТИ НІМЦІВ У ВАРШАВІ.

ЛОНДОН. — До дому Людвіґа Фішера, німецького ґубернатора Варшави, доручено пакунок з бомбою, котра вибухаючи малощо не вбила самого Фішера. Вибух ранив кількох німецьких офіцирів. Розсліди Ґестапа не відкрили особи, що вислала пакунок.

У Варшаві вбито теж двох офіцирів Ґестапа, котрі щойно приїхали туди з Кракова на розслід бомбового замаху й зайшли до каварні.

Про подібні замахи доносять сюди з Греції.

НІМЦІ ЗНОВУ РОЗСТРІЛЮЮТЬ МАСОВО ЮГОСЛАВЯН.

Німці подали радіом вістку, що німецька військова влада розстріляла в Загребі двацять осіб, котрих німці називають комуністами, мовляв у відплату.

Майже рівночасно з тим донесенням німецьке радіо подало вістку, що Гітлер відбув конференцію з Антем Павелічом, начальником куклової хорватської держави, котрого він теж покликав до своєї головної кватири так, як він передтим кликав Мусолінія, румунського маршала Антонеску, мадярського диктатора Гортія й словацького президента Тіса.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати свое оголошення.

За оголошення редакція не відповідае.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Масовий Грабіж Европи

Рада Економічного Воювання в Вашингтоні кидає сніп світла на господарську сторону націстичного панування над різними краями Европи. Мимоходом це освітлює теж політичний і військовий боки націстичного режіму.

Націстична окупація, каже рапорт Ради, проявляється на економічному полі масовим грабіжом. Націстичний окупаційний уряд перебирає під свою повну й неподільну владу всі природні багатства краю, далі весь капітал краю, себто весь призбираний віками маеток, а наконець всю його робочу силу. Звісно, природних багатств чужих країв до Німеччини назагал не вдається перевести, хоча в першу світову війну німці, як відомо, пробували перевозити вагонами український чорнозем.

Зате назбиране добро переноситься в розмірах, досі в історії не виданих. До Німеччини перевезено тисячі машинерії, далі всякі наукові прилади, інструменти, тощо. Німці сконфіскували всіх коней, худобу, овець, свиней. Вони опорожнили ґалерії образів і інші збірні творів штуки. Вони забрали до Німеччини обстанову з канцелярій, навіть лавки з парків та наряддя з городів. Ще 25. квітня 1941. року головна німецька команда сповістила, що вона забрала в окупованих портах 872 аліянтські кораблі разом містоти 2 міліонів тон.

Німецький грабіж у Польщі коштував поляків утрату маетку вартости яких 2 біліони 900 міліонів долярів. З Франції німці забрали залізо й сталь, яка стала би в нормальні часи на три роки; далі всі нафтові резерви, мідь, нікель і інші металі; харчі, мило, обуву, одіння, папір; а кримі того всі поїзди, потрібні для перевозу награбленого добра. З Чехії забрано одного военного лаштунку вартости півтора біліона долярів. Там ограблено навіть білля зо шпиталів і завіси з дверей і вікон. До кінця 1941. року, каже Рада Економічного Воювання, Німеччина награбила в Европі всякого добра на загальну вартість 36 біліонів долярів.

Цей грабіж має важний вплив і для воювання. З одного боку він відбирає населенню захоплених країв усякі матеріяли, потрібні не тільки для воювання, але й для удержання людей при життю. З другого боку, грабіж заосмотрює Німеччину в додаткові припаси, які їм можуть придатися для продовжування війни. Читаючи рапорт, набирається враження, що Аліянти мають перекусити твердий горіх, поки зломлять цю силу.

Треба Далі Збільшати Продукцію Военну

Це правда, що курсують такі поголоски, що вже певно напродуковано стільки военного знаряддя, що можнаб тут і там зменшувати цього роду продукцію, а зате продукувати більше того, чого потребує чи потребуватиме цивільне населення. Ось таке ствердив ґен. Брегон Б. Зомервил підчас нарад представників торговлі й промислу, скликаних Торговельною Палатою Злучених Держав. Отже тим він тільки повторив те, що є поширене між звичайними людьми, що то вже заклопотані, що незабаром не стане цього чи іншого.

Зогляду на ось таке відчуття американського загалу сталося добре, що заговорив отверто й ясно командуючий армейськими силами нашого краю про таку важну справу як — збросння. А коли це заставило його до виявлення певних важних фактів, то треба це розуміти так, що маємо тут до діла з подійсним станом, хоч може булоб краще, колиб про той стан нічого не знали вороги.

Практика виказала, що коли іде про американський нарід, то далеко краще говорити йому правду, цілу і повну правду, хочби вона була дуже болюча і пригноблююча. Бо виявилось, що американський агал може все „проковтнути", а гірше є, коли перед ним дещо замовчується, коли з ним поводяться як з малою дитиною, яку треба часом піддурювати ріжними солодощами чи солодкими обіцянками.

Ось тим керувався мабуть і ґен. Зомервил, коли заявив, що американська армія буде належито виеквіпована доперва аж при кінці 1944 року. А це значить, що американська военна промисловість мусить далі працювати повною парою принаймні до того часу, поки вся наша армія не дістане того всього, що є потрібне, щоби перемогти ворога. З нашими Аліянтами, а іде тут в першу чергу про Англію, справа стоїть дещо краще, бо вони довше готовились до війни. І ми їм дали поважну допомогу. Тому вони матимуть повне виеквіповання ще цього року.

Ще й треба памятати, що наше завдання куди тяжче, бож війна в Европі може закінчитись, а нам треба буде вжити повної сили ще на кріваву розправу з Японією. А тут мусимо бути готовими нести головний тягар цеї боротьби. А вона буде дуже тяжка і потребуватиме не тільки багато війська, кораблів, але й великої маси іншого знаряддя. Значить, щоби бути до цього якслід приготованими і мати все це до розпорядимости, а тим самим чимскорше кінчити війну теж і з Японією, то треба мати великі резерви теж і щодо военного знаряддя.

Ґен. Зомервил, коли то говорив, підкреслив, що розвиваючи военну продукцію думається теж і про цивільні потреби, і про робітництво, і про промисл, і те все, що звязане з нашим життям. Але потреби армії мусять стояти всюди на першому місці, бо тільки таким способом приспішимо перемогу. А це є та головна ціль, до якої всі ми повинні змагати.

Проф. Микола Чубатий.

ЯКИМ ШЛЯХОМ МОЖЕ ДІЙТИ УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД ДО ВЛАСНОЇ ДЕРЖАВИ?

V.

Яка наука з державного відродження інших народів?

У наші часи стоїть теж перед українським народом це саме питання що стояло і перед іншими народами цілими століттями: яким шляхом йому дійти до власної незалежної та соборної української держави? Малороси, москвофіли, комуністи українського походження дають на це питання відповідь ясну — не треба української самостійної держави, вона має бути вічно по всі часи спряжена з Московщиною. Чому така їх відповідь? Відповідь їх така тому, бо вони не вважають ні себе ні українських людей за окрему націю, ні навіть за нарід, хіба тільки за етнографічну масу, що ніколи державним народом не має стати, а то й не хотять, щоб вона ним колинебудь в історії стала. Одним словом, вони відмовляють українському народови права на самостійну націю. І як вони не баламутилиб людей ріжними викрутами, то таке є їх дійсне становище.

Тому і зовсім природним є теж їхнє домагання, щоб усі українські землі влучити до червоної Росії, бо нема потреби, щоб денебудь поза Росією український нарід став нацією та денебудь плекав ідею соборної самостійної України, ба й в життя переводив. Їхнє становище до йоти покривається зі становищем Московщини, принайменше її державного проводу — від століть абсолютного та диктаторського — не випустити багатої української землі зі своїх рук та експльоатувати її як досі й в майбутніх століттях.

Діяметрально противне становище займає національно свідомий самостійницький український табор. Ціллю українських самостійників є стати самостійною українською нацією та стерегтися всього як вогню, що може спинити денеде ще національно несвідомі українські маси стати якнайскорше не тільки нацією у східно - европейському розумінню, але нацією в американському розумінню, себто державною нацією. Хто до цього не прямує, цей не є самостійником - українцем.

Соборність в неволі — це не шлях стати нацією.

Наука історії українського народу повчає, що одно є певне, що український нарід не стане ніколи нацією, коли цілий дістанеться під панування червоної Московщини, бо вона до того не допустить. Замало є якась баламутна віра, що як будемо разом то національна свідомість західних українців зробить чуда, пошириться на Східну Україну й так дальше. Чуда не зробить, бо двадцятьлітне володіння червоних над Україною показало, що червоні росіяни та малоросійські їх помічники потрафили скоро зліквідувати у себе „західно-українську заразу". Не тільки сотні інтеліґентів-інтелектуалів, що опинилися на Східній Україні нині зліквідовані, але теж тисячі галичан, що лишилися там, по упадку галицької армії. Чуда їм там не дали зробити.

На випадок прилучення Західної України до червоної Росії ця українська земля кільканадцять літ не буде мати соборности навіть у спільній тюрмі, бо буде літати у кварантанні та не буде мати ніякого впливу на Східну Україну. Українські люди, що літами живуть в демократичній Америці не є всилі зрозуміти, й ми старші, що жили в конституційній Австрії, теж не булиб в силі цього зрозуміти, що в одній державі можна одну провінцію від другої відгородити китайським муром. Практика, наприклад, зі сокальським кордоном в Польщі, хоч режіму Польщі всеж таки не можна ще порівнувати з червоним режімом, поучує, що можна в тій самій державі відгородити одну провінцію щільно від другої. Наприклад: Полісся було таким окремим „царством" воєводи Костка Бернацкого. Таке буде й зі Західною Україною; вона буде літами у кварантанні аж до повного винищення національної інтеліґенції, селянського та робітничого активу. Взір такого кордону був вже в часі півторарічної окупації Галичини червоними. Зі Львова до Києва було мало не так само тяжко дістатися, як давніше, натомісць дуже легко було виїхати на Східну Україну тай ще дальше на схід аж до Азії в транспорті виселених політично „неблагонадьожних". По кількох літах такої кварантанни та насильного виховання молоді в комуністичних орґанізаціях на людей з малоросійською душею західні українці не будуть спосібні мати якийнебудь вплив на східних. Аж тоді по кількох або кільканацяти літах може наступить уніфікація української землі, але вже так духово окалічілої, що український нарід на десятки, а то й сотки літ не буде спосібний підняти наново питання стати нацією.

Шлях до держави українського народу не може бути інший як в інших народів.

Хто серіозно підходить до справи державного відродження українського народу, той мусить зрозуміти, що й з українським народом не станеться чудо; він мусить йти до своєї держави тим самим важким шляхом постепенної боротьби як й інші народи — себто **зачинати будувати українську державу там, де вона можлива, а не пхати добровільно голову в нове ярмо.** Серед теперішнього політичного положення — воно до кінця війни може ще основно змінитися: соборна українська держава є неможлива, бо до того треба розпаду Росії. Це нині не є бажане для аліянтів, що як вказують всі знаки на небі і на землі вийдуть з тої війни переможними, а Росія є їх найсильнішим союзником. Українську державу можна тільки зачати будувати на територіях, що вже нині є спірними поміж Польщею та Росією та немов зависли у повітрі. Серед того спору за Західну Україну слово господаря тої землі, українського народу, може бути рішальним, тому українському народови треба ловити ту конюнктуру, домагатись для тих земель самостійности і на тій території зачати будувати українську державу. Це є нині ще одинока реальна річ та з історичної перспективи доцільна.

Росія мабуть вже нині сильно опустила собі крови, а до кінця війни може бути вже така ослаблена, що до нових підбоїв принайменше на яких десять - двацять літ буде неспосібна і лишить Західну Україну в спокою. Проти повороту тих земель під Польщу промовляє понад всякий сумнів Атлянтійський Чартер, бож воля населення Західної України для всіх українських людей в краю і в Америці є ясна. Кому з чужих вона неясна, можна з ентузіязмом приняти проєктований вже декким плебісцит. Серед нинішних обставин є всякі можливости прилучити до Західної України ще й Карпатську Україну, українську Буковину, бож це українські землі, що є в руках ворогів аліянтів — Угорщини та Румунії. Чехословаччина ніколи не мала тай тепер не має ніякого морального права до Карпатської України. Получити всі ті землі в українську державу — це лежить нині в границях можливости, цього бажає український нарід в Европі і в тому напрямку повинна йти поміч братів-українців, що є горожанами Америки чи Канади, **а не попихати частину українського народу в неволю, ще гіршу від тої, в якій перебував останні десятки літ.** Це є звичайним теоретизуванням твердити, що український нарід хоче єдности, який би не був уклад Східної Европи.

Український нарід Західної України розуміє, що це одинокий можливий шлях.

Українці Західної України вже вповні дозріли, щоби стати нацією. Тай розуміють, що одинокий шлях вийти вже раз на чисту воду зі справою української держави — це зачати будувати її там, де її будова можлива. Виринула була справа Карпатської України по упадку Чехословаччини, ніхто й на хвилину не вагався, що справу треба ставити в площині самостійности, навіть цього невеличкого скравка української землі; за ту справу полилася вже свіжа українська кров. Захопили українці Львів по прогнанні большевиків 1941, негайно проголосили на тій території українську державу. Не допустили до її істнування німці, але це не зміняє того, що воля народу Західної України є ясна.

Коли мова про Карпатську Україну, то куди простіша булаб для неї справа у тогочасній ситуації жадати прилучення до Польщі, де вже була високо національно усвідомлена Галичина, імпульзивна Волинь тай взагалі поважна частина українського народу. Так казав би був поступати опортунізм тих, що держаться засади „будемо разом, хочби й в неволі". Український нарід цього не хотів, бо ідея власної держави нині така вже могутня на рідних землях, що ніякі „автономії" під червоною чи іншою владою вже його не вдоволяють.

Настрої та бажання західних українців мені відомі. Представляю їх такими, якими вони були аж до вибуху теперішньої війни. З краю виїхав я докладно три тижні перед вибухом війни і як громадянин Західної України можу моїх американських земляків тільки поінформувати, що не є бажанням українського народу бути разом за всяку ціну, який би не був політичний уклад Східної Европи.

Ніде не жевріє так глибоко бажання єдности та соборности всіх українців, як саме тепер в Західній Україні; думки про якусь духову сепарацію західних українців від наших східних братів, це передвоєнний пережиток. Нині він не істнує і нині не має абсолютно ніякої небезпеки, щоби він міг витворитися. Найревнішими носіями соборности є саме представники українського католицтва, з Митрополитом Андреєм у проводі, яких неслушно міг би дехто з релігійних причин підозрівати про щось противне. Але західні українці розуміють теж свою ролю, яку їм прийдеться відіграти в будові української соборної держави, тому вони теж знають, що саме для добра соборної України їм не вільно змарнувати потенціяльних сил Західної України.

Новий прихід червоних на Західну Україну напевно зірве ціле населення до боротьби може й безнадійної з наїзником, коли населення при ліквідації війни дістане в руки зброю. Ця боротьба стане початком масової еміґрації усього українського активу на захід, щоб на еміґрації заховати його для дальшої куди ще тяжчої боротьби за національний ідеал.

Нарід Західної України розуміє, що в нинішних можливостях одиноким виходом є думати про будову української національної держави на тих українських землях, що досі не входили в склад червоної Росії. Як забезпечить український нарід ту свою державу, якими союзами чи федераціями, це оставмо йому, себто його першому парляментови. Такої помочі в нинішній ситуації просить український нарід своїх українських земляків, горожан Америки та Канади, не зрікаючися ані на хвилину та ніколи кінцевої цілі українського народу — утворити соборну українську державу українського народу.

(Кінець).

Закон Смерти

ОПОВІДАННЯ
ОЛЕКСАНДРА КАТРЕНКА.

3)

— Не диво, бо стількиж проминулого часу по невідмінному законови природи всіх повинно переіначити, все повинно переіначити і, що найбільше буває, і не на красне ще. І я, бач, ось яким зробився, сливе дідом став, зігнувся вже; постаріли і ті двори своєю старістю. Дідуганами певно стали вже і всі ті, що пробувають собі по тих панських старих дворищах, ті мої давні знайомі. Не впізнав би мабуть я їх тепер, однаково, як і вони мене. Але чи й істнують ще по своїх кублах там ті, яких я знав колись господарями тих маєтків? А коли вони не живуть уже там, то цікавоб знати, хто саме тепер там панує? Метушаться у голові у мене оттакі думки і якось сумносумно, хто його знає і чого, робиться на душі; мабуть того саме, його іноді сумно стає при згадці про якого небудь добре знайомого небіжчика.

Може тепер глитай який небудь осівся у тому, чи іншому панському гнізді, може павук який небудь і із наших таки людей, хрещених, роспустив своє павутиння з тих, чи з інших горниць і панує тепер там і відтіля по свобому?

А ось нарешті став наближатися я і до дуже, та ще й дуже знайомої місцевости. От тут то саме я і згадав, відразу згадав і про пана Івана Петренка. Аж он-он велика слобода починає маячити, аж онон ледви-ледви, а біліються вже хатки! — міркую я собі їдучи.

Дай Господи памятки згадати, як воно те село, та на умення собі буде, от забув, забув, та й годі! Коли ні, згадав! Гончарівка! Так, так, Гончарівка! А за Гончарівкою, так як через верству місця, буде ще невеличкий собі хуторочок, здається навіть без імення собі якогс небудь, а там річка Красна, а там дідівське кладовище панів Петренків, а там уже зараз і двір пана Івана. Ех! Чи уцілів жеж він, колись то гордий та блискучий, чи живе ще він тепер там і коли живе, то який він тепер є? От цікавоб було з ким побачитися, на кого подивитися! Чи не заїхати хіба до нього? Адже, пригакую собі, й шлях мій ось-ось, як близенько біля його двора пролягає.

— Чуєш? як тебе? — обернувся я до свойого візниці, що тимчасом куняв собі, сидячи на передку. — Слухай бо!

— А чого вам? — відповів він мені, смачно на увесь рот позіхнувши і хрестячи його.

— Та ось чого! Чи не знаєш ти про пана Івана Петренка, що зараз біля його двору отсе будемо їхати? Чи живий він ще? І чи у себе він, тут, у свойому маєтку живе?

— Живий ще і живе от тут, у Хомівці.

— Уцілів, виходить! — погадав я і чомусь аж зрадів навіть.

Проминули ми ось і Гончарівку вже. Боже, як вона виросла і вздовж і поперек! Так вона виросла, як я і не погадав би ніколи, не бачивши її тепер. Злилася вона, проковтнула і хутірок тай без імення, що я його колись то бачив самостійним. Ось і річка і хоч і таж сама вона „Красна", але якаж вона тепер! Зхудла вона якось, змарніла, поузчала, мабуть через те, що постаріла... Ось і вкладовище Петренківське з своїми старосвітськими памятниками, збудованими на приклад маленьких хаточок з червоної цегли з залізною покрівлею. Тепер ті памятники напів порозвалювалися, покрівлі їхної на них нема і клаптика. Все кладовище взагалі дуже сумне, зруйноване, і як кого, то може навести зовсім не на радісні думи. Нема навколо кладовища ніякого ані частоколу, який колись то був, ані рова навіть, яким воно було окрім того колись то обкопане; все зрівнялося з землею. Роскішна, висока, та густа трава росте тепер і біля могилок і по них. Я побачив кілька безприглядних телят, що поважно, без телячих іграшок, ходили тимчасом по кладовищи, очивидячки залюбки щипаючи ту поживну рослину і, коли того треба їм, безпечно чухаючися своїми боками об ті памятники.

Коли ось з заповороту виткнувся мені і дім, ті панські горниці пана Івана Петренка. Але що воно таке повстало перед моїми очима! Боже мій! Чи гадав же я що небудь таке подібне побачити?! Де ті садки, де ті левади, гаї, де той ліс?! Де вони ділися?ф Ну, як є, нічого нема. Тільки і всего, що де-не-де, подекуди, самотно сиротіючи, якісь миршаві, деякі вже посохлі, деякі на щось обдерті деревця стирчать сумно та свідчать собою про щось, що колись тут було. Але деж господарські і двірські будівлі?! Де вони?! Де ті вузькі та довгі вівчарні, де ті високі кінські стайні, де ті просторі загони з повітками на північ, комори і таке інше? Нічого нема, і сліду нічого нема. Пусто, глухо, мертво. Пустеля розвернулася перед моїми очима.

Ось як защеміло у мене серце від погляду на той сумний образ, образ певної смерти того, що я бачив колись то живим.

Один-один одинцем дім таксяк ще і уцілів тільки. Один він ще сумно самотно доживає свого останнього віку. Висока цегляна основа під ним пооблущувалася, осипається, від давнього небілення увесь рябий він, перістий, дуже нечепурний, неприємний. Високим і довгим рундуком його цілком опанувала ґанґрена і він ось-ось як швидко вже відпаде, відвалиться від свого тіла. З десяти чи більше східців його тепер залишилася тільки частина, чи і на пів їх буде, через одну, через дві, на своїх місцях. Але і ті ледви-ледви що тільки держаться у своїх гніздах.

(Дальше буде).

Петро Березин

Японський Імперіялізм Мусить Бути Знищений

(ОНА). — Оприлюднюючи виправу американської повітряної сили на Токйо і знищення японськими імперіялістами кількох американських пільотів, президент Рузвелт показав, як бити ворога там, де його найгірше болить, так як він реаґує на завдані йому удари.

Знищення ніпонцями американських авіяторів нікого не здивує. Це був такий самий дешевий спосіб боротьби з противником, як і їхній скритий напад на Перл Гарбор. Впрочім, ми вже бачили, що ніпонці робили в Китаю, як збиткувалися над безборонним населенням в Ненкінґу. Взиваючи Ненкінґ до здачі, головний японський командант Івно Мацуї заявив, що „японські війська тільки з тими людьми поступають жорстоко, котрі ставлять їм опір, а ті, що піддадуться, будуть трактовані в людський спосіб". Та думаєте, що так було? Нічо подібного. Двадцять чотири години після того, як Ненкінґ здався, той самий ґенерал Мацуї дав своїм воякам волю робити, що хочуть. Вони цілий місяць плюндрували Ненкінґ. Грабували, палили, крали цінні річи й насилували китайських жінок в такий брутальний спосіб, якого ще в ніякій історії не записано. Це є наглядний доказ, що фашистська жорстокість всюди однакова. В них людське життя не має ніякої вартости. Між так званою панівною расою Пацифіку та її спільниками в Европі нема ніякої ріжниці. Вони вигублюють людей як мух, не виключаючи своїх власних. І будуть це робити доти, поки не будуть переможені.

Бомбардування американською повітряною силою Токйя, про подробиці якого аж тепер довідуємося, є доказом, що ми японців переможемо. Бо як таке мале число літаків потрапило наробити в Токйо великої шкоди, то що буде, як американці нападуть цілою силою. Не забуваймо того, що Джім Дулитл вибрався бомбардувати Токйо тільки з шіснадцятьма літаками типу Б-258, що знеслися у повітря з літаконосця Горнет. До Токйо треба було летіти 800 миль. Бомбардування Токйя відбулось скорше, ніж воно було upляноване, бо пливучи в сторону Токйя, літаконосець Горнет стрінувся з ніпонською патрулею і відкладання нападу булоб небезпечне. Опускаючи Горнет, вісімдесять американських авіяторів знали, що вони вибираються в дуже небезпечну дорогу.

Вони звилися над Токйом в саме полудне і бомбардували не мешкальну частину міста, а мілітарні обєкти. Як ніпонський уряд зробив заяву, що американці кидали бомби на мешкальні доми і стріляли до цивільного населення, то два американські летуни, які брали участь в бомбардуванню Токйя, сказали, що це не правда.

Капітан Тед Ловсон з Лос Енджелес заявив, що нападаючи на Токйо американські летуни були натрапили на японський літаконосець і могли його цілком знищити, але не робили цього тому, що мали приказ збомбардувати призначені мілітарні обєкти і ніхто з них не важився кидати бомби на такі обєкти, про котрі не було мови в приказі. Хлопці мали велику охоту кинути кілька „яєць на японський літаконосець, але не зробили цього". Ми мали приказ збомбардувати фабрику машинерії і сталівню, що находяться кілька миль на полудне від міста. На японському літаконосцю не було видко ніякого життя і його було можна легко знищити, але ґенерал Дж. Дулитл, тоді ще полковник Дулитл, дав виразні інструкції бомбардувати тільки фабрики машинерії.

Капітан Гаролд Ф. Ватсон з Гартфорд, Конетикат, також оповідав, що йому траплялася нагода збомбардувати мілітарні обєкти, про які не було мови в приказі. Він був налетів на ніпонський аеродром, на якім були два великі бомбери і кільканадцять менших воєнних літаків, які було дуже легко знищити, але він тримався приказу і не скинув там бомби, бо приказ є приказ і його треба придержуватись. Нашим завданням було знищити фабрики за містом і ми це зробили.

Мекс Гил, що був давніше заступником шефа в бюрі злученої преси в Токйо, сидів в той час в японській тюрмі в Токйо і каже, що як його перевозили з тюрми до концентраційного табору, то один з його японських приятелів шепнув йому на ухо, що в часі американського нападу на Токйо, „багато людей було забито з таких японських літаків, з яких летуни стріляли до американських бомбовиків, а кулі падали вділ і вбивали людей в шкільнім городі".

Оповідання вижче згаданих людей є наглядним доказом, що американські летуни зовсім не вбивали цивільного населення, як це правительство говорить, та за що воно розстріляло наших авіяторів. Це тільки був нарочно видуманий претекст.

Розстрілюючи американських авіяторів ніпонські воєнні лорди зовсім не здавали собі справи з того, як саме вільний народ зареаґує на такі звірства. Фашисти не встані цього зрозуміти. Президент Рузвелт заявив, що „діявольські вчинки" ніпонців піддадуть американцям духа й укріплять їх постанову „знищити ніпонський імперіялізм, щоби з нього сліду не остало". Він казав, що відповіддю на розстріл американських авіяторів будуть ще більші повітряні рейди на Японію. Ніпонці не застрашать наших летунів тим, що їх жде така сама доля, як тих, котрі впали жертвою ніпонської жорстокости в часі першого нападу. Навпаки, це додасть їм сили і відваги покарати вбивників. Довідавшись про смерть своїх товаришів, летуни, котрі брали участь в першім повітрянім нападі на Токйо, вже заявили готовість пімститись над ніпонцями за те, що розстріляли безборонних американських авіяторів.

Ґенерал Дж. Дулитл, що минулого року командував нападом на Токйо, сказав в своїй головній кватирі в Північній Африці, що ми мусимо перемогти Японію і „знищити все те, що ніпонські воєнні лорди обороняють, знищити так, аби з нього й сліду не осталося. Ніпонці можуть бути певні, що так буде. Ми вдаримо їх в саме серце. Почата минулого літа робота буде продовжуватись. В короткому часі наші бомбовози знов появляться над Токйом — і то не в такому малому числі, як це було минулого літа, а вдаримо цілою силою від якої заломиться ніпонська імперія і проситиме в нас милосердя".

Ґенерал Дулитл сказав, що кількох американських авіяторів, які разом з ним брали участь в нападі на Токйо 18. квітня 1942 року, находяться тепер в Північній Африці. Вони, говорив Дулитл, „готові разом з своїми товаришами першого нападу на Токйо знов туди летіти, а якщо цього дочекаємо, то будемо дуже щасливі, бо будемо мати нагоду пімститись за розстріляних американських авіяторів. Наші бомби попадають тоді там, де ми хочемо".

Фашисти жорстоко мстяться на наших людях. В окупованих ними краях ллється невинна кров, як день так ніч, але підбиті фашистами народи не піддаються. Вони певні, що час німсти вже не далеко й вбивникам з Ґестапо прийде кінець. Тоталітарні держави будуть розбиті на порох. Неправда мусить бути зметена з лиця землі. Хай японці знають, що американські авіятори ще нераз повернуть над Токйо і будуть літати там доти, поки з ніпонської імперії сліду не стане.

РАДЯТЬ ВЧИТИ В ШКОЛАХ ТЕРПИМОСТИ

Бюро Видавництв Міжкультурного Виховання постаралось, що відома видавнича спілка Гарпера в Ню Йорку видала на днях книжку Вилйема Е. Викері і Стюарта Дж. Кола п. з. „Міжкультурне Виховання в Американських Школах". Книжка ця замітна тим, що обговорює шкільне навчання з відмінної точки погляду ніж дотеперішні підручники. Вона бере під увагу факт, що все американське населення, а тим самим і шкільні діти, походять з ріжних народів і вносять в американське життя всілякі нові та ріжноманітні цінности. Автори книжки радять, щоб вже в школах звертати на це увагу та знайомити учнів з ріжними культурними впливами на сучасне американське життя.

На думку Викері і Кола такий підхід до шкільного навчання необхідний. Нове американське покоління стрічає в щоденному житті стільки ріжнородних культурних виявів, що йому треба систематично й безсторонно ті вияви пояснити. Інакше великі ґрупи населення будуть жити у повній несвідомости того, як живуть і чим надихані їх найближчі сусіди. З цього буде родитись не що інше, а взаїмне недовіря та розєднання.

Спеціяльним предметом навчання повинна бути наука про культуру, звичаї та надбання усіх тих національних груп, з яких складається населення Америки. Як висновок з того належить показати, наскільки ця культурна ріжноманітність помогла збагатити й скріпити те, що тепер відоме під іменем американської культури.

Теоретично і на практиці американська демократія дає можливість всім ґрупам жити поруч в повній згоді. Політично меншість мусить погоджуватись з волею більшости, але в культурній ділянці всі меншостеві ґрупи мають повну свободу плекати й розвивати свої культурні та релігійні особливости та зберігати свою народню окремішність. В теорії погодженося вже з думкою, що культурна ріжноманітність є корисна для поступу і для духового збагачення усіх американців.

Та автори бачать також, що в практиці існує ще багато труднощів, непорозумінь та тертя, що має свою основу в культурних, релігійних і расових ріжницях. Багато американців все ще уважає людей з Азії, американських індіянів і муринів расово нижчими. Багато імґрантів, особливо з середущої і східної Европи, стрічають неприхильне відношення збоку „корінного" населення, тому що в них інша мова і звичаї. Під товариським і економічним оглядом вони не користуються усіми тими вигодами, що їх моглиб тут мати. Крім того війна посіяла недовіря до деяких великих груп людей чужинецького роду чи походження.

Автори повищої книжки зазначують теж, що релігійні ріжниці є часто причиною тертя, а то й ворожнечі. Це помітно особливо у відношенні до жидів, хоч часто такий антисемітизм основується не так на релігійних, як на етнічних ріжницях. Дуже багато упереджень до жидів є виплином нічого іншого, як тільки бажання приписати комусь вину за всілякі існуючі суспільні недомагання. Не треба казати, що „винні" звичайно не мають ніякого відношення до того, що їм закидують.

Тому, на думку авторів, незвичайно важно, щоб уже в школах звертати увагу учнів на расову й культурну ріжноманітність населення Злучених Держав та знанням розвівати ті упередження й недовіря, які звичайно мають своє джерело у несвідомости. Пізнаючи ближче національні і релігійні ґрупи своїх співгромадян, молоді американці зможуть викреслити з американського життя ті непорозуміння, які тут ще існують між ріжними ґрупами. Книжка подає подрібну програму, як орґанізувати науку в цій ділянці, як поділити матеріял і як ламати перегороди, що стоять на перешкоді повному розумінню ріжниць між поодинокими ґрупами. Таке розуміння необхідне для створення справжньої національної єдности і для закріплення демократії, необхідної так у війні як і в час мира.

Загальна Рада — ФЛІС.

ЗАТОПИЛИ НОРВЕЗЬКИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ.

Норвезький уряд на вигнанню подав вістку про затоплення норвезького нищителя „Ескдаля". Подробиць затоплення ні навіть місця події не подано.

„Ескдаль" належав до типу британійського нищителя „Гонта". Був спущений на воду в липні 1942 року й мав на собі 180 моряків залоги.

ОБЄДНАНІ ДЕРЖАВИ ХОЧУТЬ СТВОРИТИ ОДНУ МОНЕТАРНУ СИСТЕМУ

(ОНА). — Недавно проголищено, що англійські й американські політики працюють над тим, щоби по скінченні війни впровадити в Обєднаних Державах одну монетарну систему. Це є дуже скомпліковане питання, але воно мусить бути якось розвязане, бо в противнім разі на світі не буде нормального економічного порядку. Обєднані Держави це розуміють і тому стараються не тільки в мілітарних справах співпрацювати, але й в господарських.

Економісти доводять, що так мусить бути, бо як скінчиться війна, то менші держави, скажім такі як Югославія, або їй подібні, що мають дуже малий запас золота, будуть мусіти переживати такий самий економічний хаос, який переживала Німеччина після першої світової війни. Якби до цього дійшло, то їхні гроші втратилиб всяку вартість і довелиб міжнародну торговлю до цілковитої стагнації. Обєднані Держави не хочуть до цього допустити і вже заздалегідь стараються виробити одну монетарну систему, якою врятуютя малі держави від економічного хаосу, а міжнародну торговлю від застою.

Дотепер представлено два пляни в цій справі — один американський, а другий англійський. Американці дають пропозиції, щоб Обєднані Держави створили міжнародний стабілізаційний фонд, до котрого кожна з них вклала би стільки, наскільки ресурсів її стати. Цей фонд був би під контролею міжнародної ради, в якій кожна держава мала би свого представника. Таким чином малі держави булиб забезпечені, що не найдуться по війні в господарській скруті, бо їх могучі союзники до цього не допустять. Секретар скарбу Злучених Держав, Морґентав, заявив, що малі народи „вже тепер повинні знати, що ми за них дбаємо, та що визнаємо основну правду, що добробут таксаме як і мир, є нашою спільною справою".

Англійці піддають трохи інакший плян. Вони кажуть, що треба встановити одностайну монетарну систему, яка находиласяб під кермою міжнародного банку. Кожна держава мала би в цім кредит, якого вживалосяб спільно для розвою народного господарства й міжнародної торговлі. І то якраз там, де цього найбільше потрібно. Іншими словами кажучи, міжнародний банк мав би право розпоряджатися фондами держав-депозиторів в такий самий спосіб, як розпоряджається звичайний приватний банк грішми своїх депозиторів. Якби до цього дійшло, то розвій міжнародного промислу і торговлі бувби запевнений. Міжнародні гроші мали би носити назву „банкор".

Англійці не дуже настоюють на своїм пляні і кажуть, що його можна змінити. Міжнародна монетарна система також мала би бути оперта на золоті, але булаб дуже гнучкою, так що бідні державки моглиб користуватись нею нарівні з великими.

На перший погляд, обидва пляни, американський і англійський, ніби не мають з собою нічого спільного, але на ділі вони дають основи до розвязки одної і тої самої проблеми. Різниця є лише в тім, що англійці стараються дати основи до контролі світової господарки, а американці ограничуються до контролі валюти. Англійці й американці прийшли до переконання, що як прийде кінець війні, то не можна допустити до того, щоб окремі держави піддержували свою валюту такими триками, як тепер це роблять націсти. Міжнародна валюта повинна опиратися на золоті й мусить бути устабілізована. Знавці міжнародної економії прийшли до того заключення, що для того, щоб у світі панувала господарська рівновага, то всі держави мусять з собою співпрацювати й не старатися одна одну ошукувати, бо це до нічого доброго не доводить.

Американці думають, що якби прийшло до стабілізації монетарної системи, яку можна осягнути при помочі пропонованого ними стабілізаційного фонду, то економічні відносини по війні значно поліпшились би. І то навіть для самої Америки, бо хоч ми маємо тут найбільше золота на світі, то великої користи з того нема. Америка посилає закордон пшеницю, мануфактуру, бавовну, тощо, а за те все дістає золото, яке перетримує в фортеці Накс в Кентокі. Якби його можна вложити в стабілізаційний фонд, тоді ми більше з того користалиб ніж з закопаного золота.

В Америці тепер нагромаджено двадцятьдва біліони золота. Інші держави мають разом всього шість біліонів, з чого одна третя часть також находиться в Злучених Державах — на сховку. Однак якби Америка позбулася нагромадженого золота, то вона зовсім не втратилаб своєї економічної сили і значіння в світі, бо ми маємо велику продуктивну силу; ми маємо спромогу виробляти потрібні світови речі, за які дістаємо те, чого хочемо — золото або товар. З тою різницею, що золотом можуть платити тільки ті, що його мають, а як буде економічна стабілізація і міжнародна контроля валюти, то ми зможемо обмінюватись товаром з цілим світом з багатими державами і з бідними.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ВИНДЗОР, ОНТ.

Пошанували народнього працівника.

Дня 13. березня зібралося 142 громадянок і громадян ріжного віку до У. Н. Дому при Отава вулиці, щоби зробити з нагоди уродин „несподіванку" п. Павлові Дуді, нашому невтомному народньому робітникови і головному радному У. Н. Союзу. Підготовкою занялися приятелі та знакомі з Виндзор і Дітройту, а п. Гуменюк мав подбати, щоби п. Дуда про це все не довідався.

Гром. Гуменюк виконав своє завдання на сто відсотків і коли ввійшов з п. Дудою до домівки, а входячих зібрані за накритими столами привитали гучними оплесками, то як п. Дуда довідався, що це все означає, то хоч як не легко „загнати його в кут", то тим разом таки загнали, зовсім загнали.

Зібрані гості приймалися „чим хата багата". Між американцями та канадійцями велася гутірка. По якімсь часі господар вечерка, гр. И. Ярема, попросив до слова бесідників з Дітройт та Віндзор. З Дітройт говорили громадяни: Іван Атаманець, (диріґент славного хору „Думка", до якого гр. Дуда належить від кількох літ), В. Дідик, Ф. Гузіль, пані О. Довгань (бувша предсідниця хору „Думка"), М. Андрусевич. З Виндзор говорили: д-р Іван Яців, проф. Б. Ковальський, Б. Зелений, В. Гуменюк, В. Дужий, М. Лапка, І. Косіковський і О. Дацик, та П. Зварич з Веґревил, Алта. Бесідники підносили працю і заслуги гром. Дуди на полі орґанізаційному культурному та політичному та бажали ювилятови доброго здоровля на многі літа, як також і залізної витривалости до дальшої праці. Господар вечерка, гр. И. Ярема, вручив ювилятови дарунок на спомин від усіх присутних (машинка до писання), яким він незвичайно врадувався, а відтак покликав його до слова. Гром. Дуда, був дуже зворушений і прямо не міг говорити, але все таки признався, що завважив був, що від якогось часу йшли якісь позаплечні шепоти. Тільки про що шептали, — не міг збагнути, ані від нікого добути. „Я сподівався якогось чергового нападу, якоїсь чергової неприємности, а тільки не того, що сталося", — казав ювилят. Дальше подякував усім присутним за зроблену йому честь та велику і приємну несподіванку, зроблену йому перший раз в життю. Останнім бесідником був проф. Б. Ковальський, який не лише зложив ювилятови щирі побажання, але теж заговорив про нашу пресу, на допомогу якій переведено збірку що принесла $63.

Зі збірки на забаві остало $18 і їх долучено до збірки на пресу.

Я глибоко вірю, що подібні несподіванки як ця, про яку я взявся написати кілька слів, мають велике значіння в льокальному і соціяльному житті кожної місцевости. З таких нагод, гості-бесідники як в кіно-театрі змальовують душу і характер певного народного робітника, а не важне, що особа сама про себе думає, але важне, що інші про це скажуть.

Орґанізаційне українське життя у Виндзорі знає гр. Дуду від 15 років. Чи всім гр. Дуда до вподоби чи ні, його заслуги є поважні як в порадах, так і в діланнях орґанізації, до будови Укр. Н. Дому включно. В грудні м. р., засновано при філії УНО Співацько-Драматичний Гурток „Сурма", якого гром. Дуда є головою і старається разом з проф. Ковальським піднести його до мистецької величини, щоби дорівнати сусідному хорові „Думка" в Дітройт.

Стільки про Виндзор. Якщо є діри порожнечі в орґанізаційній діяльности гр. Дуди в Виндзор, — то вони є заповнені тим, на що з великим підкресленням звернули нашу увагу громадяни з Дітройт, Атаманець, Дідик, Гузіль та пані Довгань. Дуда є тою людиною, що від років брав участь і в орґанізаційнім життю Дітройту. Він через свої звязки причинився посередно чи безпосередно до того, що в Виндзорі і по Канаді поширено відділи Українського Народного Союзу. А два роки тому зістав вибраний на 20-тій конвенції головним радним У. Н. Союзу, одинокий на Канаду. Він також є касієром місцевого 341-го відділу У. Н. С.

Тих кілька слів, що були висказані на адресу гр. Дуди ріжними бесідниками, я підсумовую і переповідаю на сторінках преси тому, бо глибоко вірю, що вони додатно поділають на самого гр. Дуду, як і на читачів. Не треба забувати, що орґанізація, це той батіг, що за добре нагороджає, а за зле карає. Орґанізація не є приватною хатою одиниць, в якій гуртуються лишень ті, котрі себе взаїмно люблять в приватному життю. Орґанізація, це є збір людей, що в засаді визнають одні ідеї і принципи. На жаль буває у нас таке, що дуже часто неперевірені сплітки приватного характеру стають поважною загрозою приналежности одиниці до орґанізації, навіть нищать самі орґанізації. Таких загроз, ми повинні вже раз на все позбутися. Отсе є наука теж і з того вечірка, яким ми пошанували працю гром. Дуди.

Олекса Червак.

ЗБИЛИ ТИСЯЧУ ЛІТАКІВ НАД МАЛЬТОЮ.

Остров Мальта може славитися не тільки тим, що він є найбільше бомбардований остров на землі, але й тим, що коло нього загинуло найбільше ворожих літаків. Ось у середу зострілено над ним тисячний ворожий літак.

Припадок трапився, що зострілив його Джан Линч, американець, що служить при британських літаках. Він побачив німецький літак системи „Юнкерс-52", як він летів низенько понад море недалеко від Сицилійського побережжя. Малтійський літак негайно видав йому бій. Линч бачив, як його світячі кулі вдарили по ворові й як зо збірника ворожого літака поплила ґазоліна. Летуни його пробували осадити його на березі, але це їм не вдалося, і літак запоров носом у воду.

За це Линч дістав нагороду в сумі 129 фунтів стерлінґів, що була визначена тому, що зострілить тисячний з ряду ворожий літак над Мальтою.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 28. квітня помер нагло член від. 5 У. Н. Союзу,
ІВАН ПІДГІРНИЙ.
Був членом від 1929 року, а походив з Миколаєва коло Гаїв, Бобрецького повіту. Полишив жінку Анну й три доньки.
Похорон відбудеться в суботу, 1. травня, з погребового заведення, 3619 Бродвей, Асторія, а опісля в год. 9 рано з церкви св. Юрія на семій вулиці в Ню Йорку.
В. Й. П.! П. Барнич, секр.

Дня 1. квітня 1943. р. помер
ПАВЛО МОЛЯКА,
член Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277 У. Н. Союзу в Гартфорд, Конн.
Покійний походив із села Слобода, повіт Ярослав, Галичина. До У. Н. Союзу вступив у 1910 р.
Полишив у смутку жену Пелаґію, 2 синів, дочку і двоє внуків.
Похорон відбувся в понеділок, 5. квітня при участи членів Братства, родини і знайомих.
В. Й. П.! Павло Курко, секр.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ТАРЗАН, ч. 759. Двобій на смерть.

BEFORE TWO-GUN GRANNY COULD FIRE, JAGGER HAD PULLED DAREENA BEFORE HIM AS A SHIELD.

Поки Акерс вспіла вистрілити, Джеґер сховався за Даріну.

BUT THE GIRL CRIED OUT: "SHOOT, GRANNY! I'M WILLING TO DIE IF YOU CAN ONLY KILL THIS SCOUNDREL!"

Але дівчина крикнула: „Стріляй, Ґрені! Я радо вмру, якщо ти тільки зможеш убити цього бандита!"

DAREENA STOOD STILL, AS IF RESIGNED. THEN SUDDENLY SHE BROKE AWAY.

-759-

Даріна стояла спокійно, гейби вона вже зрезиґнувала з усього. Потім наглим рухом вирвалася від Джеґера.

REX MAXON

NOW GRANNY AND JAGGER BLAZED AWAY IN A DUEL TO THE DEATH!

Тепер Ґрені й Джеґер стали до себе стріляти в смертельному двобою.